Δουλεύοντας για τα μεταφραστικά γραφεία εν μέσω οικονομικής κρίσης

Όλγα Καρυώτη

Πρόεδρος του Συλλόγου Μεταφραστών Επιμελητών Διορθωτών

Θέλω να αναφερθώ στην κατάσταση που αντιμετωπίζουν οι εργαζόμενοι και οι οιονεί εργαζόμενοι των μεταφραστικών γραφείων, τόσο γενικότερα όσο και σε σχέση με τις αναθέσεις μεταφραστικών έργων από τους θεσμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για τα προβλήματά μας αυτά έχουμε ήδη ενημερώσει την Κομισιόν και την DGT, σε συνάντηση με τον εκπρόσωπό της στην Ελλάδα, προφορικώς και γραπτώς, με υπόμνημα. Γραπτή επίσημη απάντηση δεν λάβαμε, η προφορική όμως απάντηση ήταν ενδεικτική της στάσης της ΕΕ *και* σε αυτό το θέμα. Η ανάθεση ενός μεταφραστικού έργου από την DGT σε μεταφραστικά γραφεία παρομοιάστηκε με την ανάθεση της κατασκευής ενός σπιτιού σε έναν εργολάβο και ειπώθηκε ότι αυτό που ενδιαφέρει τον πελάτη, δηλαδή την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, είναι να γίνει η δουλειά γρήγορα και φτηνά και ότι αν ο εργολάβος απασχολεί ακόμα και παιδάκια είναι αδιάφορο στην Κομισιόν.

Καταρχάς, ας μη μας εκπλήσσει η άποψη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Υπάρχουν πολλά μεταφραστικά γραφεία που ανέλαβαν μεταφραστικό έργο για λογαριασμό των ευρωενωσιακών θεσμών και, αν και είχαν πληρωθεί γι' αυτό, δεν δίστασαν να φεσώσουν τους μεταφραστές τους. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της εταιρείας «Αρχέτυπον», προνομιακού παραλήπτη μεταφραστικού έργου από τους ευρωπαϊκούς θεσμούς. Παρά τις οχλήσεις των εργαζομένων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν ανταποκρίθηκε ως όφειλε μπροστά σε μία τόσο προκλητική κατάχρηση ευρωπαϊκών πόρων.

Είναι βέβαιο ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί έναν σημαντικό δρώντα στα μεταφραστικά πράγματα, είτε ως παραγωγός πολιτικής σε τομείς που άπτονται της εργασίας και της μετάφρασης είτε ως χρηματοδότης μεταφραστικού έργου και εργοδότης συναδέλφων μεταφραστών. Δεδομένου ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν είναι μια ιδιωτική επιχείρηση, αλλά και ένας πολιτικός θεσμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και υπάρχει μέσω της φορολόγησης και της συναίνεσης των πολιτών για την εξυπηρέτησή τους, ας έχει υπόψη της ότι πολίτες δεν είναι μόνο οι επιφανείς (οι μεγάλες εταιρείες). Είναι και οι αφανείς (οι εργαζόμενοι – οι «ακόμα και παιδάκια»).

Την παραπάνω θέση περί των προτιμήσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής επιβεβαιώνει η συμμετοχή της στην πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος Ευρωπαϊκής Εθελοντικής Πιστοποίησης για Μεταφραστές (European Voluntary Certification for Translators – TransCert), ενός εργαλείου πιστοποίησης μεταφραστών, προς χορήγηση κατόπιν εξετάσεων επί πληρωμή, ανεξάρτητα από την επαγγελματική τους εμπειρία ή/και την επιστημονική τους κατάρτιση. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή συνεργάζεται μέχρι και με την Ευρωπαϊκή Ένωση Συνδέσμων Μεταφραστικών Εταιρειών (European Union of Associations of Translation Companies). Για τις εταιρείες η πιστοποίηση των μεταφραστών προσφέρει άμεσα πλεονεκτήματα. Πέραν του ότι δημιουργείται άλλη μια αγορά δεξιοτήτων που θα εξασφαλίσει κέρδος σε διάφορες επιχειρήσεις παραγωγής τίτλων, οι μεταφραστικές εταιρείες επιδεικνύουν τα «πιστοποιητικά ποιότητας» (όπως το EN15038 και το ISO 9001) που έχουν καθορίσει οι εργοδοτικές ενώσεις του κλάδου σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, χρησιμοποιώντας τα πτυχία και τα διπλώματα που καταθέτουν οι εργαζόμενοι, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι αναθέτουν εργασίες στους τελευταίους. Για τους μεταφραστές μια επιπλέον πιστοποίηση είναι ένα επιπλέον έξοδο και ένα επιπλέον εμπόδιο στην ελεύθερη άσκηση του επαγγέλματός τους.

Το πνεύμα της εποχής λοιπόν ορίζει ότι η μετάφραση πρέπει να είναι φτηνή για τον πελάτη-εργοδότη, κερδοφόρα για τον εργολάβο-εργοδότη και αν φτάνει να είναι βασανιστήριο για τον εργαζόμενο μεταφραστή, είναι πραγματικά αδιάφορο. Εάν αυτό ίσχυε προ κρίσης, πλέον εν μέσω κρίσης και δεδομένων των μέτρων αντιμετώπισής της που καταστρώνουν Ε.Ε.-Ε.Κ.Τ.-Δ.Ν.Τ. και ελληνικό κράτος, φανταστείτε τον βαθμό αθλιότητας στον οποίο μπορεί αυτή η πολιτική να φέρει τον εργαζόμενο μεταφραστή, επιμελητή, διορθωτή.

Ας δούμε λίγο πιο προσεκτικά ποια είναι αυτά τα «ακόμα και παιδάκια»:

1) Είναι οι εσωτερικοί μεταφραστές, ενδεχομένως και επιμελητές, που εργάζονται είτε με σύμβαση εργασίας είτε με σύμβαση έργου είτε με… καμία σύμβαση. Οι τυχεροί είναι ασφαλισμένοι στο ΙΚΑ και οι υπόλοιποι αυτασφαλίζονται στον ΟΑΕΕ. Η κρίση και τα κυβερνητικά μέτρα λειτούργησαν ως ευκαιρία για πολλά μεταφραστικά γραφεία ώστε να συμπιέσουν το εργατικό κόστος, είτε με τη μείωση μισθών και επιδομάτων είτε με την αύξηση της παραγωγικότητας και την περικοπή θέσεων εργασίας, που πολλές φορές έχει ως αποτέλεσμα τον μεταφραστή πολυεργαλείο που μεταφράζει, επιμελείται, διορθώνει και είναι και project manager.
2) Είναι οι νέοι ασκούμενοι μεταφραστές. Με την αόριστη υπόσχεση της επαγγελματικής αποκατάστασης και τη συνενοχή μιας σειράς ιδιωτικών σχολών μετάφρασης, αλλά και δημόσιων πανεπιστημίων, πολλοί νέοι συνάδελφοί μας δουλεύουν κανονικά οχτάωρο, ή ακόμα και υπερωρίες, πέντε μέρες την εβδομάδα, χωρίς ασφάλιση ούτε μισθό. Ο εργοδότης κάποτε γνώριζε πως όταν προσλάμβανε έναν νέο εργαζόμενο, υπήρχε ένα χρονικό διάστημα εκπαίδευσης και προσαρμογής στο περιβάλλον εργασίας και πως

έπρεπε να καταβάλλει κανονικά μισθό και ασφαλιστικές εισφορές βάσει της εργατικής νομοθεσίας. Πλέον, η πρακτική άσκηση προβάλλεται ως επιβράβευση για τους αριστούχους αποφοίτους και ως προϋπόθεση για επαγγελματική αποκατάσταση. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει υπάρξει πρωτοπόρος στην εισαγωγή του θεσμού της πρακτικής, προσφέροντας θέσεις «μαθητείας» (traineeships) πεντάμηνης διάρκειας με μηνιαία αποζημίωση σαφώς μικρότερη του επαγγελματία μεταφραστή. Όταν αυτή η τάση επικυρώνεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε επίπεδο Βρυξελλών, προλειαίνεται το έδαφος για την προώθησή της και σε εθνικό επίπεδο, με αποτέλεσμα όχι μόνο να μετακυλίεται το κόστος εκπαίδευσης στον εργαζόμενο, αλλά ο εργοδότης, πατώντας στην κακοπληρωμένη ή άμισθη εργασία, ακόμα και να μηδενίζει το κόστος παραγωγής, αυξάνοντας κατακόρυφα το κέρδος του.

3) Είναι οι εξωτερικοί μεταφραστές που αναλαμβάνουν τον μεγαλύτερο όγκο παραγωγής μετάφρασης. Οι εξωτερικοί συνεργάτες είτε αυτασφαλίζονται, κατά κύριο λόγο στον ΟΑΕΕ, είτε λαμβάνουν για την εργασία τους απόδειξη δαπανών είτε εργάζονται αφανώς. Οι εξωτερικοί συνεργάτες της πρώτης κατηγορίας εντάσσονται στους κοινώς αποκαλούμενους «μπλοκάκηδες», οι οποίοι ενώ δεν έχουν κανένα κατοχυρωμένο δικαίωμα εντός της εργασιακής τους σχέσης, υπόκεινται σε άδικη επιβολή υπέρογκων εισφορών στα ασφαλιστικά ταμεία (αποκλειστική εισφορά του εργαζόμενου-ημιάνεργου «μπλοκάκια», χωρίς δικαίωμα σε επίδομα ανεργίας, χωρίς σύνδεση εισοδήματος-εισφορών, με τους ίδιους ακριβώς όρους που καταβάλλουν εισφορές και φορολογούνται οι εργοδότες τους, οι οποίοι φυσικά δεν φέρουν την παραμικρή ευθύνη σε περίπτωση απόλυσης) και σε άδικη φορολόγηση

(υπερβολική παρακράτηση φόρου σε χαμηλά εισοδήματα, επιβολή Φ.Π.Α. για τη διάθεση της εργατικής τους δύναμης, εκβιαστική περαίωση κ.λπ.). Η εποχή της κρίσης και των μνημονίων έβαλε και αυτό τον τύπο εργαζομένων στο στόχαστρο, με το τέλος επιτηδεύματος, την εισφορά αλληλεγγύης και τη μείωση του αφορολόγητου, με αποτέλεσμα την εξώθησή τους στην ανεργία, την ανασφάλεια, τη μαύρη εργασία, την αποδοχή κατάπτυστων εργασιακών όρων και συνθηκών, το φέσωμά τους από τους εργοδότες και την υπερδιόγκωση των οφειλών τους στα ασφαλιστικά ταμεία και στην εφορία. Προκειμένου να περισωθεί, ει δυνατόν αμείωτη, η κερδοφορία τους, τα μεταφραστικά γραφεία προβαίνουν σε μακροχρόνιες έως και πολυετείς καθυστερήσεις πληρωμών, εξαντλώντας κάθε περιθώριο υλικής και ψυχικής αντοχής των εργαζομένων, αν και δυνάμει της Οδηγίας 2011/7/ΕΕ προβλέπεται ότι η πληρωμή ενός ελεύθερου επαγγελματία για συγκεκριμένο έργο πρέπει να γίνεται μέσα σε 30 μέρες από την παραλαβή του αντίστοιχου τιμολογίου ή της αντίστοιχης αίτησης για πληρωμή από τον οφειλέτη ή από την παροχή των υπηρεσιών. Η Οδηγία αυτή έχει προθεσμία ενσωμάτωσης στο ελληνικό δίκαιο ως την 16/3/2013. Εν τω μεταξύ εφαρμόζεται το ΠΔ 166/2003, με το οποίο ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο η Οδηγία 2000/35/ΕΕ, με αντίστοιχες ρυθμίσεις επί του σχετικού θέματος. Τι γίνεται με την εφαρμογή αυτού του μέτρου; Μας ενδιαφέρει να απολύσουμε τους δημόσιους υπάλληλους, να πετσοκόψουμε τους μισθούς, να καταργήσουμε τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας, να φορτώσουμε τον κόσμο με χαράτσια, αλλά αυτό…

Αυτό που γίνεται αντιληπτό από την παρούσα κατάσταση είναι ότι χωρίς δυναμική και μαζική διεκδίκηση από την πλευρά των μεταφραστών, οι πολιτικοί

θεσμοί, οι εργοδότες και οι εργολάβοι θα συνεχίσουν να υπηρετούν τη λογική του κέρδους, αψηφώντας τις όποιες επιπτώσεις στις ζωές μας.

Να προσθέσουμε ότι τον τελευταίο καιρό ακούγεται πως, μέσα στο πρόγραμμα της μνημονιακής πολιτικής αντιμετώπισης της κρίσης, η φορολόγηση των ελεύθερων επαγγελματιών, δηλαδή και των «μπλοκάκηδων», ενδέχεται να αυξηθεί ακόμα και στο 35% (ενιαίος συντελεστής) και η αύξηση της παρακράτησης φόρου στο 25%, ενώ το αφορολόγητο θα καταργηθεί πλήρως. Διαδίδεται, βέβαια, ότι όσοι δηλώνουν συνεχή απασχόληση σε έναν μόνο εργοδότη θα διατηρούν το αφορολόγητο όριο των 5.000 ευρώ. Έως τώρα, θεωρητικά, όποιος είχε έναν εργοδότη μπορούσε να τον καταγγείλει στην Επιθεώρηση Εργασίας, ώστε να προσληφθεί με κανονική σύμβαση εργασίας και να αποζημιωθεί. Αντί λοιπόν να ελέγχεται ο εργοδότης, τώρα καθίσταται ο «μπλοκάκιας» ακόμα περισσότερο έρμαιο του αφεντικού του. Ο νέος διαχωρισμός που επιβάλλει το κράτος, μέσω της διατήρησης του αφορολόγητου, ανάμεσα σε όσους έχουν έναν εργοδότη και στους υπόλοιπους, θα έχει ως αποτέλεσμα την περαιτέρω υποτίμηση της εργατικής μας δύναμης και την αναγκαστική πρόσδεση στον ένα και μοναδικό εργοδότη, ανεξαρτήτως συνθηκών και όρων εργασίας, καθώς η μη μισθωτή εργασία «ποινικοποιείται» από το ίδιο το κράτος, με την επιβολή φορολογίας ανεξαρτήτως εισοδήματος.

Οι νέες αυτές πολιτικές εξωθούν προφανώς τους εξωτερικούς συνεργάτες-ελεύθερους επαγγελματίες να έλθουν αντιμέτωποι με τρεις εναλλακτικές: α) τη δέσμευση σε έναν εργοδότη, χωρίς δυνατότητα διαπραγμάτευσης, ανεξαρτήτως όρων και συνθηκών εργασίας, β) τον δρόμο της ανεργίας ή γ) τη μαύρη εργασία.

Εμείς, ως Σύλλογος Μεταφραστών Επιμελητών Διορθωτών, διεκδικούμε από τους θεσμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

- Να πάψουν να ασκούν διακρίσεις υπέρ των μεγάλων εταιρειών σε βάρος του μεμονωμένου μεταφραστή ή των κοινοπραξιών μεμονωμένων μεταφραστών. Ο κύκλος εργασιών μιας εταιρείας, απαιτούμενο για την ανάθεση έργων, δεν λέει τίποτα για την ποιότητα των παρεχόμενων μεταφραστικών υπηρεσιών. Εφόσον, λοιπόν, αυτοί που καταλήγουν να επιτελούν το μεταφραστικό έργο των εταιρειών είναι μεμονωμένοι εργαζόμενοι δεν δικαιολογείται ο έμμεσος αποκλεισμός τους από τους διαγωνισμούς της ΕΕ, με δήθεν τεχνικά ουδέτερους όρους που ευνοούν τις εταιρείες.
- Να εισαγάγουν ρήτρες καλών εργασιακών πρακτικών για κάθε ανάθεση μεταφραστικού έργου, όπως την έγκαιρη (τουλάχιστον εντός του προβλεπόμενου ορίου από τον νόμο) καταβολή των δεδουλευμένων, την καταβολή εύλογης αμοιβής, την υποχρεωτική σύναψη συμβάσεων έργου ή εξαρτημένης εργασίας και την αμέριστη και δωρεάν παροχή τεχνικής υποστήριξης από την εταιρεία προς το μεταφραστή. Ο μη σεβασμός της ρήτρας καλών εργασιακών πρακτικών θα πρέπει να συνεπάγεται την επιβολή προστίμου και τον αποκλεισμό της εταιρείας από μελλοντικούς διαγωνισμούς.
- Να διενεργούν ελέγχους στις μεταφραστικές εταιρείες, πριν την ανάθεση έργου και όχι εκ των υστέρων, ως προς την τήρηση της εργατικής νομοθεσίας και την υιοθέτηση καλών εργασιακών πρακτικών. Στοιχειώδες μέτρο είναι η εγκαθίδρυση ελεγκτικού μηχανισμού που θα υποδέχεται καταγγελίες και παράπονα από μεμονωμένους μεταφραστές και θα προχωρά στην ακύρωση της σύμβασης μεταξύ του εκάστοτε ευρωπαϊκού θεσμού και της εταιρείας σε περίπτωση παράβασης εκ μέρους της δεύτερης.

Εμείς, ως Σύλλογος Μεταφραστών Επιμελητών Διορθωτών, καλούμε τους συναδέλφους μας να οργανωθούν για να αντιπαλέψουμε συλλογικά την επίθεση

ενάντια στα εργατικά δικαιώματα και την περαιτέρω υποβάθμιση των επισφαλώς εργαζομένων, που εξαπολύουν οι κρατικές και ευρωπαϊκές πολιτικές με στόχο την προστασία της κερδοφορίας των επιχειρήσεων και τον αφανισμό κάθε στοιχειώδους αξιοπρέπειας των εργαζομένων.

Σας καλούμε αύριο στην πανεργατική απεργιακή συγκέντρωση στο μπλοκ του Σ.Μ.Ε.Δ. στις 11.00 στο Μουσείο.